

ארצות-הברית: ספיחי המחדל המדיני באיראן

לשלוש נציגות מסחרית לסאנטיאגו. קיימות גם ידיעות מוסמכות על הלוואות חדשות שנתנו הסובייטים לצ'ילה. אחרי רצח איינדה.

הסחר עם הסובייטים סיע לחונטה לגוון את היצוא הצ'יליאני. עד כה התבסס היצוא בעיקר על נחושת. שמחירה בשוק העולמי הוא עתה נמוך ביותר. סחרו של איינדה עם הסובייטים התבסס אך ורק על יצוא נחושת. עתה רק 70 אחוז מהיצוא הצ'יליאני למוסקבה מתבסס על נחושת. הסובייטים קונים מהחונטה הפאשיסטית גם מוצרים חקלאיים, דגים, בשר וכימיקלים לצורכי תעשיית הנשק. כל מי שחשב, או קיווה, שהתיאור שהתפרסם במדור זה, בגליון ראש השנה, על הסיוע הסובייטי לפאשיסטים בארגנטינה היה מוגזם, נפל קורבן לתמימותו. החבר אנדריי גרומיקו, שרהחוק הסובייטי הוותיק, מגלה ציניות ואדישות לגורל מיליוני פועלים ואנשישמאל, הנרדפים באמריקה הלאטינית.

גאנדי והגנרלים

קצת קשה היה לעכל את המחזה העגום, שהוצג בטלוויזיה הישראלית. חניך הפלמ"ח, האלוף (מיל.) רחבעם (גאנדי) זאבי וחבר מרכז מפלגת העבודה, חיים הרצוג, דנים בכובד ראש במפלת המערב. גאנדי הוצג כיועץ לממשלות נגד טרור. מוכן שמדובר בדרך כלל ביעוץ לדיקטטורות פאשיסטיות. גאנדי עזר לגנרלים להימלט מזעמם המוצדק של בני עמם.

בשבוע שעבר ביקרה בלונדון מישלחת סוציאליסטית מגואטמלה. בראשה עמד אחד ממנהיגי המרכזיים, גאלירמו קולון. אחיו, מנואל, נרצח בשנה שעברה על-ידי חיילי הממשלה. הוא הודיע שכל מפלגות השמאל ותנועות המחתרת ברפובליקה המרכז-אמריקאית התאחדו לקראת העימות הגדול עם הממשלה. קולון הזהיר, שאם יעזו האמריקאים להתערב לטובת הממשלה ימצאו את עצמם בוויאט-נאם חדשה. במסר שלו היתה, למרבה החרפה, גם נקודה

אלוף רחבעם (גאנדי) זאבי יועץ לפאשיסטים

ישראלית. "ארצות-הברית לא הפסיקה מעולם להתערב מבחינה צבאית בגואטמלה. לצד ממשלה ונגד העם, אומר קולון. "ההבדל היחידי הוא בכך שלאחרונה הם עושים זאת באורח בלתי ישיר, באמצעות מדינת ישראל." קולון האשים בפירוש את ממשלת ישראל באספקה מאסיבית של נשק וציוד צבאי אחר לממשלה היבית בארצו. נראה שגאנדי לא רק מדבר — הוא גם עושה.

ואנס היא גם ניצחון לקו הניצי בתוך האדמיניסטרציה. המיוצג על-ידי היועץ לביטחון לאומי, זביגניב בוז'ינסקי. ניצחון הקו הניצי מבשר רעות לטאנט ולשלום העולם. לא במיקרה העלו שוחרי המלחמה הקרה, בישראל ובארצות-הברית, את שמו של הנרי קסינג'ר כמועמד אפשרי לתפקיד בכיר בממשל קארטר. פישעי המלחמה שהניצחים מיעדים היום לאיש כה, הנרי היקר.

הטראומה. התפטרותו של ואנס התקבלה בשימחה גלויה בישראל. גם שליה ידעות-אחרונות בארצות-הברית, רון בן-ישי, ציין באנחת רוחה, שסוף-סוף נפטר המימשל מאחד מאחרוני הסובלים מטראומת ויאט-נאם. בישראל שלאחר 1967 נחשבת שפיות-הדעת והמתנות לחסרון עצום. גם בארצות-הברית חל באחרונה מיפנה, ותומכי הרפתקה הנפשית בוויאט-נאם, שהיו כמעט מנודים בציבור, התחילו להרים ראש.

ואנס מצטרף עתה לאנדרו יאנג, עוד פליט רסימעה מממשלתו של ג'ימי קארטר, אם יימשכו הטיהורים בכיוון זה, יהיה הצוות המפוסר של קארטר למוקד השפיות המדינית בארצות-הברית. אין ספק שפרישתו של ואנס היא מהלומה כבדה ליוגים בארצות-הברית. כמו במיקרה של עזר וייצמן, יש כאן פחות מחמאה לאישיות של ואנס עצמו ויותר דאגה מאופייה של האלטרנטיבה.

ברית-המועצות: סיוע

לפאשיסטים בצ'ילה

מאז רצח סלבאדור איינדה בצ'ילה, בספטמבר 1973, הוחרם מיטטרו הפאשיסטי של אוגוסטו פינושט על-ידי השמאל העולמי. פינושט הפך, ובצדק, לסמל של ריאקציה. של מיגור משטר מרכסיסטי, הומאני ודמוקרטי באמצעים אלימים וטוטאליטאריים.

המחפכה של פינושט מומנה ואורגנה על-ידי הנרי

כמו בימים הרחוקים של אוקטובר 1973, עוסקים הכל במחדל הצבאי של ארצות-הברית באיראן. בישראל שורר כמעט אבל לאומי. פרשנים חמוריסכר לא חדלים לדוש בשלומיאליות האמריקאית, באובדן האמינות וההתרחקות, בשקיעת המערב. אפילו התפטרותו של סירוס ואנס, שרהחוק האמריקאי לשעבר, לא הצליחה למקד את תשומת-הלב הציבורית במחדל האמיתי של ג'ימי קארטר. ואנס התנגד למיבצע עוד לפני ה"פאשלה" הטכנית מיבצעת, מסיבות מדיניות כבדות משקל. יש להצטער שהוא לא הגיש את התפטרותו מייד עם קבלת ההחלטה הרת-האסון. ברור שמנקודת המבט המדינית, טמונה בכישלון הצבאי ברכה לארצות-הברית. בלחץ דעת-הקהל, אמצעי-התיקשות ומסע הבחירות הבלתי-ייציב, קיבל

יועץ זביגניב בוז'ינסקי עם בנין חזרה לשנות החמישים

קארטר החלטה שהצלחתה היתה יכולה למוטט חלק ניכר מהשיגיה המדיניים של ארצות-הברית בדרום-מערב אסיה.

מחדל מדיני. בשנה האחרונה גבר כוחה של ארצות-הברית בזירה הבינלאומית. קארטר הצליח להדק את בריתו עם מצרים, להוציא את עיראק מאיזור ההשפעה הסובייטי, לבצר את בריתו עם סין ואת המאחזים המסורפים של שתי המעצמות בפקיסטאן. הפלישה הסובייטית לאפגניסטאן שיחקה ממש לתוך ידי הציר החדש, הסיני-אמריקאי. בפעם הראשונה בעשור האחרון מצאה ברית-המועצה את עצמה מנוכרת לעולם השלישי. מנודה על-ידי רוב המדינות המוסלמיות. מנקודת ראות קרה של המאבק המעצמתי, פרשת בנייה-הערוכה היא שולית. באורח יחסי. יש לזכור, שחרף השינאה המובנת באיראן כלפי האמריקאים, על עזרתם המאסיבית והממושכת לשאה ולתלג'יה, אין שום גטייה לסייע לסובייטים. ההיפך הוא הנכון. נשיא איראן וממשלתו מתנגדים בחריפות לצעדים הסובייטים באפגניסטאן. הם מטפחים בעיקריות את יחסיהם עם פקיסטאן ובעקיפין גם עם סין. על רקע זה יש להבין את הצעדים החריפים שנקטה המועצה המהפכנית באיראן נגד השמאל האיראני, בעיקר באוני-ברסיותו.

ואנס דרש — ובצדק — לנקוט בקו פייסני כלפי השילטונות באיראן. במטרה לסיים את פרשת בנייה-הערוכה בהצלחה, מבלי לפגוע במגמות המדיניות שהחלו להסתמן בטורן. הוא הבין היטב שמבצע השיתור בכוח, אפילו, ואולי בעיקר, אם יסתיה בהצלחה, ייראה בעיני העולם המוסלמי כולו כתוקפנות שחצנית של מעצמת-על זרה. פרשת קארטר-ואנס מהווה דוגמה קלאסית למתח הבלתי-נמנע בין הדרג הנבחר לדרג המינהלי בשיטה הפוליטית האמריקאית. קארטר נאלץ לפעול משקולים פוליטיים פנימיים. ואנס עשה כמיטב יכולתו כדי לקדם את האינטרס האמריקאי בזירה הבינלאומית, ובעיקר באיזור העימות בדרום-מערב אסיה.

זביגניב ניצח. עם זאת יש לזכור, שהתפטרותו של

שר-החוק אנדריי גרומיקו בלי בושה

קסינג'ר, באמצעות הסי-איי-איי. כל המחקרים הרציניים שנכתבו על פרשת איינדה הבליטו את התפקיד המרכזי שמילאה המפלגה הסוציאליסטית של איינדה והמפלגה המהפכנית מ'ר, בשמאל הצ'יליאני. המפלגה הקומוניסטית, כמו בארגנטינה, היא שמרנית יחסית. ועמדתה במאבקי הגבורה של העם בצ'ילה נגד המיטטר היתה תמיד שנויה במחלוקת.

נחישות ודגלים. עתה מסתבר שברית-המועצות עצמה מקיימת יחסי מסחר הדוקים עם המיטטר בסאנטיאגו. העיתונאי הבריטי דון תומפסון מגלה שבוע, שסניפו הלונדוני של הבנק הממלכתי הסובייטי עורך עיסקות רציניות עם הפאשיסטים בצ'ילה. דובר הבנק הודיע, שאין הוא רואה בכך צעד פוליטי, מדובר בעסקים בלבד. אפילו חסידה המושבע ביותר של מוסקבה לא יוכל לראות בכך גישה מארכסיסטית-לניניסטית.

צ'ילה וארצות הגוש המזרחי משתדלות שלא לפרסם נתונים על הסחר ביניהן. עם זאת נודע ממקורות בסאנטיאגו, שהיקף הסחר מגיע ל-33 מיליון דולר בשנה. סכום זה אינו כולל את היצוא הצ'יליאני לרומוניה, המגיע לשלושה מיליון דולר בשנה.

גם ממשלת מורת-גרמניה, אחרי סידרה ארוכה של מגעים חשאיים עם החונטה של פינושט, קיבלה אישור